

רבים יתהו על הכותרת. לכאורה מה הקשר בין סיפורי המיתולוגיה היוונית שסופרו לפני אלפי שנים לבין סדרת הספרים של הארי פוטר שנכתבה על ידי ג'יי. קי. רולינג? מה לספרים דמיוניים של השנים האחרונות לבין הדמיון של היוונים הקדמונים?

אחד מן התענוגות הרבים המזומנים לקוראי הסדרה, כרוך בגלויים של אזכורי המיתולוגיה השזורים בחוט נעלם ומרומז בספור הקולת. הגב' רולינג ניתנה ברגישות מילולית יוצאת דופן וביכולת לשזור את הרמזים באורה אגבי, שאינו פוגם ברצף העלילה.

ישנם כמובן יצורים אשר ניכרת השפעה ברורה של המיתולוגיה היוונית כמו הקנטאורים. הקנטאור הוא דמות מיתולוגית, יצור כלאיים אשר חציו אדם וחציו סוס. בסדרת הארי פוטר מתהלכים היצורים האלה באופן חופשי.

המרתק יותר הוא גילוי אגבי של דמויות מן המיתולוגיה היוונית בסדרה, ונסה למנות כמה מהן. היצור ששומר על חדר האוצר הינו בעל שלושה ראשים. במיתולוגיה היוונית היה זה הכלב קרברוס, אשר היו לו גם כן שלושה ראשים והוא זה אשר שומר בשאול על המתים לבל יעלו חזרה אל ארץ החיים.

את ספר הלימוד הנפוץ בבית הספר – אותיות לעתיד – כתבה אישה בשם קסנדרה בלבצקי. הספר הוא כמובן על גילוי עתידות. על פי המיתוס היווני, הייתה קסנדרה נביאה ורואת עתידות. היא קיבלה את המתת הזה מהאל אפולו שהתאהב בה. אפולו ציפה שהיא תחזיר לו אהבה, אך משסירבה, הוא קילל אותה שאיש לא יאמין לנבואותיה. כאשר התלבטו אנשי טרויה אם להכניס לעירם את סוס העץ שעמד בשער העיר, הזהירה אותם קסנדרה כי זה ימיט עליהם אסון. אולם איש לא שעה לאזהרותיה וטרויה נחרבה.

סיריוס בלק נמלט ממשרדו של שר הקסמים. הוא הפך עצמו לכלב, נדחק בין סורגי תאו, ויצא לחופשי. סיריוס הוא הכוכב המכונה גם "כוכב הכלב". סיריוס היה כלבו של הענק אוריון. כאשר אוריון ניסה לאנוס את ארטמיס היא הרגה אותו ואוריון הפך למערכת כוכבים בשמיים. כלבו הנאמן סיריוס היה לכוכב הבהיר ביותר בשמיים, שנקרא גם "הכלב הגדול".

כאשר הארי פוטר פוגש בבני הים במהלך משימתו השנייה בטורניר הקסמים המשולש הוא נחשף לסכנה שהים עלול ללכוד בקסמיו את בן האנוש, להדיחו ולפתותו להישאר במצולות. הסירנות מן המיתולוגיה היוונית מזכירות מאד את בנות הים. הן נהגו לשיר למלחים החולפים בסמוך אליהן, מסיחות את דעתם, מכשפות אותם, ובסופו של דבר גורמות למותם, כאשר ספינותיהם מתנפצות אל הסלעים.

בספר חיות הפרא מוזכרים יצורים שונים ומשונים. יצור אחד מהם נקרא כימרה. תיאורה המוזר של הכימרה בחיות פלא זהה לתיאור המופיע במיתולוגיה היוונית. מפלצת בעלת שלושה ראשים – ראש של דרקון, ראש של אריה וראש של עז. הכימרה היא קרובת משפחה של הספינקס ושל קרברוס. רולינג מזכירה כי "רק קוסם אחת הצליח להרוג כימרה, אך הקוסם ביש המזל שעשה זאת נפל מסוסו המכונף אל מותו".

באגדה המקורית מן המיתולוגיה היוונית מצליח הגיבור בלרופון הרוכב על גבי סוסו המכונף פגאוסוס, להרוג את המפלצת. נפילתו מהסוס המכונף ארעה בזמן אחר, עת החליט לרכב על סוסו אל האולימפוס. האל זאוס החליט להענישו על גבהות ליבו והשליכו מעל גבו של פגאוסוס.

הציפור התקשורתית הפופולארית ביותר על הקוסמים הוא הינשוף. הינשוף מתנוסס על סימלה של העיר אתונה, ולא רק מהסיבה שינשופים רבים נהגו לחיות במקום. הינשוף הוא סימלה של האלה אתנה, פטרונית העיר אתונה. היות והאלה אתנה נחשבת לאלת החוכמה קיבל גם הינשוף תדמית זו והוא מסמל את החכם שבין בעלי הכנף ומסמל את החוכמה.

המשימה השלישית והסופית של טורניר הקוסמים המשולש נערכה בתוך מבוך שנבנה למטרה זו. במבוך הם פוגשים יצורים מוזרים ובמרכזו נמצא גביע האש. המבוך הוא פרי סיפור מן המיתולוגיה היוונית אשר על פיו בנה הממציא דדלוס את המבוך כדי להסתיר מעין כל את היצור המפלצתי – המינוטאורוס שנוולד למלכה מאהבתה לשור. באותה תקופה היה על אתונה לשלוח מדי שנה בשנה, ארבע עשר מבניה ובנותיה והם הוטלו, בזה אחר זה, אל הלבירינט ונטרפו על ידי המינוטאורוס. כל זה הסתיים כאשר בתו של המלך, אריאדנה, התאהבה בבן אתונה, תסאוס, ונתנה לו את קצה החוט. היא עצמה התזיקה בפקעת החוט וכך, לאחר שהרג את המינוטאורוס הצליח לחזור על עקבותיו.

במהלכה של המשימה השלישית בטורניר הקוסמים המשולש בגביע האש, בשעה שהארי מתקרב אל מרכז המבוך, הוא פוגש בספינקס – יצור יוצא דופן שחציו אריה וחציו אישה, בעל "עיניים גדולות שצורתן צורת שקד". הפעם הארי אינו נלחם בספינקס כפי שלחם בדרקון, אלא עליו להשיב לשאלתו. הספינקס הלקוח מן המיתולוגיה היוונית אכן דמה לספינקס זה ונהג לחוד חידת הגיון, דומה לחידה שהארי התבקש לפתור. – איזה בעל חיים הולך בבקר על ארבע, בצהרים על שתיים, ובערב על שלושה? הספינקס נהג להרוג כל מי שלא ידע את התשובה. אדיפוס שהגיע למקום פתר את החידה ואמר שאין זה אלא האדם עצמו אשר בינקותו הוא זוחל על ארבע, בבגרותו הוא הולך על שתיים ובזקנתו המופלגת הוא הולך על ארבע. לאחר התבוסה שנחל קפץ הספינקס מהצוק אל מותו.

מרבית הקוסמים המאכלסים את עולמו של הארי פוטר, נוהגים בענקים בחשדנות רבה וחוששים מהם. אכן, רוב בני האדם סבורים כי מידת רשעותם של הענקים האלה עולה בקנה אחד עם ממדי גופם. הענקים הראשונים עלי אדמות היו הטיטאנים, המופיעים במיתולוגיה היוונית. הם שלטו בעולם לאחר שאחד מהם סירס את אוראנוס, אביהם של הטיטאנים. אך גם לא המשיכו לשלוט זמן רב וצאצאיהם בראשותו של זאוס הצליחו, לאחר מערכה שנמשכה עשר שנים, להוריד אותם מן השלטון, להכניע אותם ולכבול אותם במעמקי האדמה.

לקט חלקי זה של זיהוי דמויות המוזכרות בספרי הארי פוטר עם דמויות מן המיתולוגיה היוונית עושה את הקריאה בספרי הארי פוטר כעין קריאה בספר בלשי כשעל הקורא לזהות מבין הדמויות את המקור המיתולוגי, ההיסטורי והתרבותי. אין ספק שזהו פן יוצא דופן בקריאה. כאן המקום לציין כי גם בטריולוגיה של טולקין – שר הטבעות וההמשכים נוקט טולקין, הרבה מאד שנים לפני הגב' רולינג, באותה שיטה.

**דר' אפי זיו, מרצה לתולדות האמנות והמיתולוגיה
כותב הספרים: מיתולוגיה עכשווית, משחקי האלים וסודות אלי האולימפוס.**